

Orð og myndir: Jan Müller

maskinum, so er tað ein spurningur um, hvussu tær eru fíggaðar. Eru tær fíggaðar við langfreistaðum láni úr jarðargrunninum, so kann tú ikki avskriva tær skjótari enn uppá 40 ár. Men hevur tú fíggað tær sjálvur ella við bankláni ella láni úr jarðargrunninum yvir stutta tíð, so kunnu vit brúka vanligu avskrivningina við 35%, men er tað við langfreistaðum láni úr jarðargrunninum, so er eingin møguleiki at avskriva skjótari.

— Klárar tú sjálvur at seta henda roknskapin upp?

— Eg eri bangin fyri, at fleiri av okkum bóndrum eru noyddir til at fara til ein revisor fyri at fáa hann at hjálpa okkum. Tað kostar okkum so 2000 til 3000 kr.

18 kriotúr

Fjósið hjá Jákupi liggur norðan fyri Eiðis, á Búmúla. Nýggja fjósið varð tikið í brúk fyri umleið sjei árum síðani. Í dag hevur hann 9 mjólkikýr umframt 9 ungnætt.

Jákup hevur velt fleiri leigutæðir, sum hava givið nógv gras, soleiðis at hann í dag hevur ríkiligt at grasi.

Harafrat hevur hann umleið 3 ha., sum kunnu sláast fyrstu ferð í summari. Í letuni eru tey í ferð við at byggja fjósið út til 21 mjólkikýr.

Jákup visir her á, at fyri at næra um talið á mjólkineytnum úr 9 upp í 21, fer hann at fáa eina eyka skattabyrðu upp umleið 24.000 kr. sum tækk fyri, at hann økir um framleiðisuna.

— Eg eigi eisini eitt stykki uppá 15.000 kvm., sum kann veltast. Geri eg so tað, so kann eg vænta at fáa eina rokning frá

myndugleikum, sum svarar til studningin, ið er 3 kr. fyri kvm., tá velt verður.

— Men til at fáa mjólk skulu vit ikki klaga, sigur Jákup víðari. — Vit hava liggið tey seinastu árin uppá umleið 7000 litrar uppá kúnna.

Men prisirnir bæði á útreiðslu- og inntøkusiðu eru farnir tann skeiva vegin — frá tí at vit byrjaðu. Seinasta heyst hækkaði kraftfóðurprisurin við umleið 30 oyrum pr. litur av mjólk, sum tú framleiddi. Vit fingur 20 oyru í kompensatió, tvs. kortini 10 oyru tann skeiva vegin. Og fyri ein, sum hevur umleið 10 til 12 kýr verður tað ein minking av ársinntøkuni uppá einar 6000 til 7000 kr.

— Samstundis sum aðrir stættir í samfelagnum fingur umleið somu upphædd í lønarhækkun, sum prisvøksturur, fingur vit tað í lønarhækkun. Soleiðis hevur gingið alla tíðina.

Bygdamenning og útlit

Vit hava hoyrt orðið bygdamenning brúkt mangan — ikki minst av politikarum, men nú vit skulu til at føra nágreiniligan roknskap yvir alt, so hava teir lagt bygdamenningina stilla. Bygdamenning eigur fyrst og fremst at verja um jarðarbrúkið.

— Hvussu metir tú útlitið hjá mjólkframleiðarum?

— Taka vit sum dømi, so kundi ein mjólkframleiðari fyri 30 árum síðani fáa eina arbeiðsmannaløn fyri at framleiða umleið 4 litrar av mjólk um tíman.

Í dag skal hann framleiða umleið 10 litrar.

Og taka vit so seyðin, so kundi ein maður fyrr fara

á sjall fyra ferðir um árið og fáa eitt lamb afturfyri. Í dag er ikki meira enn eitt lamb klárar útreiðslurnar hjá einum fjallmanni.

Orsøkin til at mjólkaframleiðslan ikki hevur klárað at hildið «tørn» kemst av tí, at lögtingið hevur misrøkt bæði lógar- og royndararbeiði.

Sjálvur haldi eg, at tað er so mangt, sum kundi verið gjørt fyri at bøtt um støðuna hjá landbúnaðinum.

Fiskur — tø

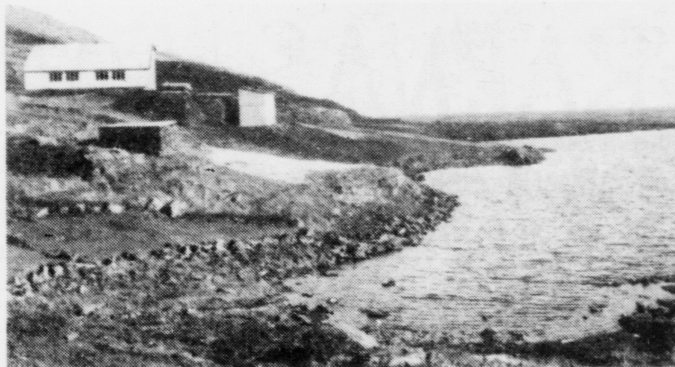
T.d. vita vit, at tað í dag renna umleið 2% av innvigaðu fiskanøgðini á flakavirkjum út í kloakkina. Her er talan um eini 2000 til 2400 tons, sum kundu verið brúkt til tø. Tá høvdu vit so eisini fingið eitt reinari umhvørvi. Í dag noyðast vit at keypa dýr kunsttø sum serliga tyngja tey nýggju brúkin, sum hava velt nógv úr nýggjum. Tey mugu nevniliga taða meira enn teir, sum hava gamlan bø.

Var hetta fiskaslógvið heldur rotað og gjørt til tø, tá hevði tað munað nógv í búskapinum umframt at tað hevði sloppið okkum av við nakað væl av kunsttø.

Jákup visir her til, at teir gomlu plagdu at koyra garnar, livur og annað av fiski í eina tunnu og tá tað so hevði staðið í eina tíð stoyttu teir vatnið út á bœin. Tað var tá frálíkt tø.

— Men er tað so galið, at allir bóndirnir í Føroyum hava trupulleikar.

— Tey einastu fjósini, sum hava eina hampuliga úrtøku, eru tey gomlu fjósini, sum hava bø, ið tey kunnu sláa við maskinum. Og tey fjósini, sum hava nert um neytar-

Fjósið liggur úti á Búmúla norðan fyri Eiði

talið í 50- og 60-árunum við at útbyggja fjósini. Men kemur ikki broyting í skjótt viðvikjandi jarðarbrúkinum her á landi, so verður skjótt eisini torført hjá teimum fjósunum at klára seg.

— Men er eingin bati í eygsjón?

— Verður lógin um kongsjørð samtykt, so kann henda broyting til tað betra.

Ætlanin við hesi lóg er, at teir garðar, sum liggja í órøkt, skulu takst frá bóndrunum og latast øðrum.

Tá eru so møguleikar fyri, at fleiri garðar verða tøkir hjá monnum, sum hava áhuga fyri jarðarbrúki og lærdóm og ynskja at arbeiða innan jarðarbrúkið.

Ætlanin er so eisini, at tað skal verða framleiðsluskýla á gørdunum.

— Hvussu stendur tú sjálvur í tiggjarliga?

— Seinasta ár var umsetningurin umleið eina kvart millión kr. Men við eini lánibyrðu uppá umleið 700.000 kr., kann ein skilja, at tað er ikki lætt at fáa endarnar at rækka saman.

— Men er tað ikki so, at fólk framvegis í dag hald, at bóndirnir eru væl fyri?

— Tað er helst fólkatankin í dag framvegis. Men tað er ikki so. Bóndin er tann, sum hevur minst pengar í umsetningi tó við undantaki av teimum gøðum, sum eru væl ríknir og eiga nógv mikið av gomlum bø.

Teir smærri garðarnir og teir, sum liggja meira óhøgliga fyri, teir hava vánaligan umsetning.

Jákup hevur velt upp úr nýggjum uppi undir Slættaratindi. Hann hevur í dag umleið 90.000 kvm. av veltaðari jørð. Tað mesta er undir Slættaratindi.

Jákup fór sjálvur undir at velta so høgt uppi, hóast tað ikki hevur verið roynt fyrr, og hóast onkur ráddi honum frá hesum. Vit spurdu Jákup, hvussu

hesar royndirnar hava gingist.

— Tær hava eydnast væl, men vit byrjaðu at velta við maskinum hóast vit høvdu ov litlan kunnsleika til at velta hesi ókendu lendini við maskinum. Nú visir tað seg, at tað var ikki rætt at brúka tær maskinurnar, tí bœurin gevur ikki ta úrtøku, sum ein kundi ynskt. Vit vóru helst ov bráir at sáa gras í moldina. Vit skuldu havt latið sól og frost arbeiða hana meira fyrst.

Men tá eingin royndarstøð er og einki royndararbeiði hevur verið, so hava vit sum byrjaðu av velta tá og byggja fjós, verið eitt slag av royndarstøð.

Men vit hava so megnað at fingið so mikið av grasið, at vit hava havt ríkiligt til tey 18 kriotúrini, vit hava í fjósunum.

— Hvat er títt størsta ynski nú vit skriva 1984.

— Tað er, at royndararbeiði verður byrjað beinanvegin. Somuleiðis kanningar av stráfóðuri og plantum, sum geva meira fóðurvirið enn tað føroyska grasið. Og tí kraftfóðurroknningin er vorðin ein so tung byrða.

Herfyri fekk eg at vita, at nú hevur Havsbrún gjørt fiskamjøl, sum skal vera eins gott og ein kraftfóðurblanding, ið vit keypa uttaneftir. Men nú er so prisurin á henni vaksin við 50 oyrum kilo go er prisurin á kraftfóðurblandingini við fiskamjøl so høgur, at tað er ein spurningur, um vit skulu venda aftur til tað útlendska kraftfóðuri.

— Hvat heldur tú vit kunnu gera fyri at minka um kraftfóðurnegðina?

— Har eru nógvir møguleikar. Eg nevndi hatta við fiskaslógvinum. Men vit vita eisini um rotur og slikt, sum kann plantast í Føroyum. Men trupulleikin er m.a., hvussu vit skulu fáa hetta upp úr aftur teirri vátu moldini

um heystið. Hvørjar maskinur skulu vit brúka til tað. Tað er tí spurningurin at finna fram til plantur, sum hava størri fóðurvirið enn tað føroyska grasið — og síðani brúka til fóður fyri at spara kraftfóður.

Ein annar møguleiki at spara kraftfóður er hjá teimum, sum bert hava seyð.

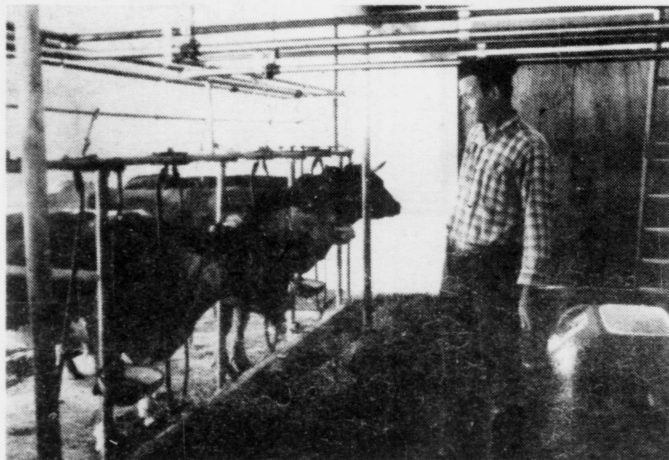
Seyðurin!

Vit vóru fleiri, sum seinasta vetur tóku súr-hoyggjaroyndir og tað visti seg, at har var ein fjórðingur størri fóðurvirið í grasi, sum varð sliðið um jóansøku, enn grasið, sum var sliðið í august. So um seyðabóndurnir hugsaðu um, tá teir høvdu gingið fjall um heystið, at teir stongdu bein av, so eingin seyður slapp inn á hann, og so legdu seg eftir at sliðið grasið á jóansøku til fóður til seyðin, so kundu teir helst sloppið undan at givið seyðinum kraftfóður. Tá kundu teir so sliðið aftur í august og tá havt eina stóra rúgvu av grasstráfóðuri at givið seyðinum istaðin fyri kraftfóður.

Tá teir so vóru lidnir at sláa í august, so at slept seyðinum inn á bœin og vita, hvussu tað hevði riggað. Í september er sum er ov lítið gras í haganum. Her er so aftur eitt royndararbeiði.

So mitt ynski er, at vit kunnu byrja royndir beinanvegin. Ti skulu vit biða við øllum royndararbeiði, til royndarstøðin er liðug, so koma vit, sum eru tilkomin onga gleði at fáa av henni.

Latið okkum tí nú fáa ein royndarstøð, sum kann fáa gongd á royndirnar undir verandi umstøðum, til stæðin byrjar av álvara. Tá so stæðin er liðug, kann full orka setast á, endar Jákup Eidesgaard.

Jákup hevur 9 mjólkikýr, men ætlar at byggja út til 21